

1968, 12. srpen, Praha. - Zprávy o vývoji situace v Praze v době od 8. do 12. srpna, předložené A. Dubčekem 92. schůzi PÚV KSČ.

[a] Hlášení politické služby v budově ÚV KSČ z 8.8.1968

- 19.40 - telefonát - s. Černý, Dejvice: žádá, aby veřejnost byla vyzvána k výzdobě domů a ulic v souvislosti s příjezdem s. Tita.
- 20.40 - telefonát - s. Mareček: upozorňuje, že směrem přes Příkopy přichází ze Staroměstského náměstí skupina asi 300 mladých lidí k budově ÚV KSČ a žádá si s. Dubčeka nebo jiného funkcionáře jako referenta. Sděleno hlídce.
- 20.55 - hlídka SNB potvrzuje hlášení.
- 21.00 - příchod skupiny asi 300 mladých lidí před budovu ÚV KSČ. Provolávají hesla: »Tito zítra u Husa«, »Šijou na nás boudu«, »Smrkovský k raportu«.
- 21.10 - Přijata 6členná delegace. Uvádí, že městský výbor KSČ, údajně s. Kotrč - dále uváděna jména s. Šimon, Litera - prý přislíbil na čtvrtek účast referenta na Staroměstském náměstí a tento slib nebyl dodržen. ÚV má zjednat nápravu a vyslat někoho jiného, jeden z delegátů prohlásil: **»Stačí říci tomu davu venku a všechny vás tady vymlátí.«** Během jednání se dostavil s. Smrkovský a opakovalo se jednání s delegací. Uvedl, že v budově nikdo není a sám se vrátil z jednání, je vyčerpán a nemůže referovat. Přislíbil, že se pokusí najít náhradu. Shromáždění by se mělo v klidu rozejít, vše bylo řečeno, veřejnost je informována úplně, nového nelze nic dodat. Delegace odešla. Skupina zůstala shromážděna před budovou a čekala. Skandovala hesla.
- 22.00 - Napětí ve skupině před budovou narůstá. Ozývají se výkřiky: »Vylezte ven«, »Máte strach«, »Proč nejde referent«, »Smrkovský k raportu«, »Svině vylezte«. Skupina se natlačila ke dveřím, na které bušila a bylo vrženo několik kamenů.
- Byla znovu vpuštěna 5členná delegace. Dostavil se s. Kolář, který se pokoušel uklidnit skupinu, ale bezvýsledně. Uvolil se, že půjde na Staroměstské náměstí. Návrh byl přijat a skupina se uklidnila a se s. Kolářem odešla spořádaně od budovy ÚV KSČ.

Zapsal Karel Patera

[b] Informační zpráva o průběhu demonstrace na Staroměstském náměstí dne 8. srpna 1968

Včera, zhruba před 20. hodinou, přišlo k budově ústředního výboru několik stovek občanů, zejména mladých lidí, kteří si vynucovali rozhovor s některým z vedoucích představitelů strany. Delegace těchto občanů, která byla vpuštěna do budovy, informovala, že míting byl organizován městským výborem strany, že účast na tomto mítinku přislíbil údajně soudruh Litera, tajemník MěstV KSČ, a rozhlasovou aparaturu zařídil soudruh Kotrč, tajemník MěstV strany. Po dalším čekání, kdy shromáždění provolávalo hesla jako »hanba« apod. jsem vyšel, abych s touto delegací jednal a pokusil se je přimět k odchodu od budovy ústředního výboru strany s tím, že žádný z vedoucích představitelů ÚV zde není. Delegace však žádala, abych tedy s nimi hovořil já. Považoval jsem v tomto momentu za nezbytné tak učinit. Poté se odebralo celé shromáždění, přítomné před budovou ústředního výboru, na Staroměstské náměstí, přičemž v průběhu cesty byla provolávána tato hesla: »Šijou na nás boudu«, »Chceme pravdu«, »Tito k Husovi«, »Každý komunista kilo zlata«, »Smrkovský ujel« a jiné nejapnosti. Již v průběhu cesty bylo jasné, že tato manifestace má odlišný ráz od demonstrací před 14 dny. Byla z ní zřejmá averze vůči straně i vůči vedoucím představitelům.

Na Staroměstském náměstí po příchodu této části vystupoval pan Brodský z K 231. Samozřejmě, že demagogicky. Poté se k mikrofonu dostal člověk, který o sobě tvrdil, že je reemigrantem z Jugoslávie a hovořil ke shromážděným, působil na city přítomných ve prospěch Jugoslávie, ve prospěch s. Tita, popřel účast Sov. armády na osvobození Jugoslávie a vydával Jugoslávii za našeho nejlepšího přítele. Poté mně představili s tím, že budu odpovídat na položené otázky. Otázky byly velmi různorodé: proč jsme přerušili styky s Izraelí, proč jsme ještě neobnovili styk s Izraelem, zda povolíme opoziční stranu, zda mohou jiné strany mít svůj vlastní program, zda připustíme sociální demokracii, proč strana neodejde od moci, když se zkompromitovala, že v každé řádné společnosti strana, která ztratí kredit, musí odejít. Dokonce se tam hlasovalo o tom, kdo chce svobodné volby, hlasovalo se o důvěře soudruhu Dubčekovi, byla řada lidí, kteří hlasovali proti této důvěře. Jak je to s rehabilitacemi, zda budeme pokračovat v dosavadní zahraniční orientaci, zda se budeme dále radit s

Moskvou, Varšavou a Sofií. Proč jsme šli na schůzku »šesti« a proč jsme netrvali na účasti Jugoslávie a Rumunska.

Demonstrace, již se zúčastnilo podle mého odhadu více jak 2000 lidí, někteří přítomní udávali daleko vyšší počet, měla výrazně protikomunistické naladění. Byla cítit naprostá averze vůči Sovětskému svazu. Byla vyslovena nespokojenost se soudruhem Smrkovským, ozývaly se výkřiky, že vedení strany v Bratislavě zradilo, byly kladeny otázky, proč strana mluví jménem národa, proč vedou tato jednání s bratrskými stranami pouze komunisté a proč se těchto jednání nezúčastnili i ostatní strany Národní fronty.

Po skončení demonstrace mně jeden soudruh - údajně člen vysokoškolského výboru strany - potvrdil, že městský výbor strany o této demonstraci přinejmenším věděl. Demonstrace skončila mezi 24.-01. hodinou.

9. srpna 1968 Kolář

[c] MěstV KSČ Praha 9.8.1968

Průběh mítinku na Staroměstském náměstí dne 8.8.1968

(Dle informace OV KSČ Praha 1)

Dne 8.8.1968 se konal na Staroměstském náměstí »mítink«, který byl předem plakátován a jeho zahájení bylo plánováno na 19.00 hodin. Ke skutečnému zahájení došlo kolem 20.00 hod. Před zahájením byl přistaven rozhlasový vůz NVP (který přijel až z Poděbrad). Na dotaz našeho člena POV s. Dobra bylo mu sděleno technikem rozhlasového vozu, že zapůjčení bylo dohodnuto s radou NVP na základě pokynů MěstV KSČ.

Rozhlasový vůz umožnil vůbec konání mítinku, protože účast v 19.00 hodin na Staroměstském náměstí byla velmi malá, proto došlo i k pozdějšímu zahájení a pomocí tlampačů rozhlasového vozu se podařilo upoutat pozornost dalších nahodilých chodců. rozhlasový vůz vyvolával i domněnku u nahodilých návštěvníků, že jde o oficiální akci.

Celkové řízení mítinku bylo značně neorganizované, chaotické jak po stránce organizační, tak i obsahové. Organizátor, který řídil pomocí mikrofону mítink, nevěděl co má říkat a jen stále vyzýval účastníky k diskusi (příklad: můžete hovořit o všem, třeba i o vaření apod.).

V diskusi se od počátku vyskytovaly připomínky, že s. Smrkovský slíbil před odjezdem do Bratislavy, že podá »raport« národu a účastníci tohoto mítinku požadovali, aby se této akce zúčastnil. Dále vyzývali účastníky, zda mají možnost zajistit někoho z kompetentních činitelů, tajemníků ÚV, který by mohl odpovídat na jejich dotazy.

Určité dotazy byly předány z posledního mítinku redakci Večerní Prahy, která prý slíbila jejich zveřejnění, což se neuskutečnilo a bylo to komentováno jako nastolení nové cenzury.

Další diskuse byla zaměřena k návštěvě s. Tita, kde bylo požadováno uskutečnit další mítink na Staroměstském náměstí a pozvat s. Tita na pátek, tj. 9.8. večer. Návštěva s. Tita byla všeobecně kladně přijímána se snahou získat jej k účasti na nějaké improvizované schůzce s lidem, která by nebyla oficiálně organizována. Po mnoha různých názorech bylo účastníkům sděleno, aby šli vítat s. Tita na Hradčanské náměstí s transparenty a se snahou jej pozvat na improvizovaný mítink i za cenu zastavení jeho vozu.

V dalším průběhu mítinku došlo ke střídání různých řečníků. Diskuse byla zaměřena ke způsobu voleb u nás, které byly považovány za nedemokratické, k otázce sociální demokracie, proč nedochází k jejímu obnovení, k nedostatečné informovanosti občanů z oficiálních jednání ap., určité útoky na ÚV KSČ, že vystupuje jako jediný mluvčí národa a že ostatní strany NF jsou jen pouhými přísluhovači. Řečníci (redaktor z Mikrofóna, který uvedl, že je od 21 let v KSČ), kteří se snažili některé otázky kladně vysvětlovat, byli vypískáni.

Kolem 21. hodiny, kdy diskuse vážla a nikdo nechtěl vystupovat, došlo k výzvě k odchodu na ÚV KSČ a zajistit někoho, kdo by na mítinku vystoupil. Část lidí (cca 200) odešla na ÚV KSČ. Část zbylých účastníků mítinku se rozešla a pouze malá skupina lidí zde zůstala. Během této doby vystoupil redaktor z Čs. televize s. Bronislav a Heda Čechová (kteří údajně šli do vinárny »U zlaté konvice«). Bronislav zde hovořil o své účasti v Sofii, kde ve svém vystoupení se soustředil na negativní stránky festivalu (nevpuštění našich turistů, ukradení pódiá, zabavení našich materiálů). Dále se zmínil o

tiskové konferenci novinářů na festivalu, kdy uváděl, že se jej zúčastnilo značné množství pořadatelů, krásných dívek, které byly pracovnicemi tajné služby. (Konkrétní příklad: Na dotaz jedné dívky, zda si zapisuje do sešitku verše, přistoupil jiný pořadatel s tím, že slečna verše nepíše, ale on že má »revolver«.) Na otázku, zda existuje ještě cenzura, odpovídal, že v Čs. televizi skutečně není.

Vystoupení Hedy Čechové bylo značně neuspořádané až trapné. »Díky« jejich vystoupení se podařilo udržet určitou část lidí do příchodu skupiny, která odešla z ÚV KSČ, se kterou přišel s. Kolář z ÚV KSČ, který odpovídal na kladené otázky.

Dále vystoupil p. Brodský z K 231 a jeho vystoupení lze považovat za seriózní a uklidňující, i když by bylo možno s jeho názory polemizovat.

V diskusi vystoupil též jugoslávský emigrant, který přes osobu s. Tita útočil na politiku naší strany. Příklad: Hovořil o tom, že s. Tito osvobodil národ od fašistů americkými zbraněmi a tudíž nemusí poslouchat SSSR tak, jako tomu je u našich představitelů.

Soudruh Kolář vystoupil v diskusi, odpovídal na všechny vznesené otázky správně, i když účastníci aktivu s nimi [!] nesouhlasili.

Kolem 24. hodiny došlo k přerušení vysílání rozhlasového vozu. V této době vystoupil celkem takticky p. Brodský z K 231, který mítink ukončil s tím, aby se pokojně rozešel, což se stalo a po zakončení se vytvořily dvě skupinky, které diskutovaly ještě se s. Kolářem i s p. Brodským.

Poznámka: O mítink projeví zájem zahraniční agentury; bylo přítomno 7 aut, 3 kamery, magnetofon; průběh byl zachycován.

[d] Informativní zpráva o podpisové akci v Praze

Dnes, 10. srpna 1968, v dopoledních hodinách byla zahájena naproti Dětskému domu v Praze podpisová akce. K podpisům jsou předkládány tři požadavky:

- Žádáme urychlené zrušení Lidových milic, které jsou hrozbou celému národu.
- Urychlené vypsání svobodných voleb.
- Úplné zrušení cenzury.

Tyto požadavky jsou napsány na transparentu, který je zavěšen na zeď domu a pod ním jsou umístěny dva stolky, na nichž je vyložen sešit, do kterého se někteří občané podpisují. Po stranách stolků jsou umístěny různé výstřižky z novin, dále několikametrové heslo vítající prezidenta Tita a na zemi vedle stolků na kusu bílé látky je úhlem znovu požadavek na zrušení Lidových milic.

Během 10 minut podepsalo tyto požadavky asi 30 lidí, zejména mladých. Kolem stolků je stále shromážděno několik desítek občanů. Dochází k velmi rušným diskusím, ve kterých někteří občané poukazují na nevhodnost zejména požadavku na zrušení Lidových milic. Přesvědčují mladíky, kteří sedí za stolky, že požadavek na zrušení Lidových milic je nesprávný, v čem jim existence LM vadí apod. Jiní občané zase podporují tento požadavek a dochází tak místy k ostré výměně názorů i s ojedinělými výkřiky.

Organizačně politické oddělení ÚV KSČ

10. srpna 1968

[e] Informace o podpisové akci za zrušení Lidových milic

Městský štáb LM v Praze byl dne 12.8.1968 ráno v 8.00 hod. upozorněn na to, že v proluce u Myslbeka, v ulici Na Příkopěch v Praze pokračuje podpisová akce ke zrušení LM. (Upozornil prodavač losů u Dětského domu, člen strany.)

Na místo byli vysláni dva pracovníci MěstV KSČ Praha, kteří ověřili, že skutečně byla v proluce postavena bouda - prodejní stánek, kde organizátoři sobotní akce pokračují ve sbírání podpisů. Na stánku jsou vyvěšena hesla: »Žádáme zrušit Lidové milice jako nepotřebné!« »Lidové milice potřeboval Novotný, na co je potřebuje Dubček?« »Milice urážka naší armády.« »Nepotřebujeme, aby dělník dělníka hlídal s puškou« a další. Dole na nepatrném místě jsou hesla: Žádáme svobodné volby. Žádáme zrušení cenzury. To jsou hesla, která byla v sobotu umístěna na čelném místě. Znamená to tedy, že oproti sobotě se zaměření akce výrazně posunulo za zrušení Lidových milic. Hesla jsou čas od času měněna (jsou psána na plakáty).

V 8.30 hod. bylo uveřejněno heslo, že bylo za zrušení milic získáno během jedné a půl hodiny přes 7000 podpisů.

Na chodnících se shromažďují skupiny obyvatel, živě diskutují. Z poloviny se přiklánějí diskutující za zrušení, polovina žádá, aby organizátory poslali dělat, že milice nevadí.

Štáb LM MěstV KSC Praha byl upozorněn na skutečnost, že občas ke skupině organizátorů a vyvolavačů přijdou dva slušně oblečení mladí lidé, po jejichž odchodu jsou hesla pravidelně měněna.

Od rána je také štáb hlavního vel[itele] LM zahrnován telefonickými upozorněními na probíhající akci a kritickými připomínkami, že se věci neřeší. Dotazy přicházejí nejen z pražských závodů, ale i z jiných míst republiky (Kladno, Ostrava, Bratislava a další).

Existuje nebezpečí, že se situace, pokud nebude řízena, vymkne z rukou.

Štáb velitele LM v ČSSR

12.8.1968

SÚA - A ÚV KSC, f. 02/1, a.j. 118, b. 14 (P 4705). - Cyklostyl. 9 s.